

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційну роботу
Оріховської Анни Сергіївни «Побудова програм з фізичної
рекреації студентської молоді з вадами слуху», поданої до
захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з
фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 –
фізична культура, фізичне виховання різних груп населення**

Актуальність обраної теми дисертації. Розбудова національної системи освіти в сучасних умовах з урахуванням кардинальних змін у всіх сферах суспільного життя, історичних викликів XXI століття вимагає критичного осмислення досягнутого і зосередження зусиль та ресурсів на розв'язанні найбільш гострих проблем, які стримують розвиток, не дають можливості забезпечити нову якість освіти, адекватну нинішній історичній епосі.

Демократизація суспільного буття, гуманізація взаємовідносин різних соціальних груп потребують удосконалення умов соціалізації молоді з інвалідністю, що вимагають змін в орієнтації вищої освіти. Одним із сучасних, ефективних та найбільш доступних шляхів інтеграції в суспільство молоді з сенсорними вадами є адаптивна фізична рекреація. Однак, слід констатувати, маловивченими залишаються питання сучасних комплексних досліджень планування оздоровчо-рекреаційної діяльності саме даного контингенту – студентської молоді з вадами слуху; вивчення мотиваційних пріоритетів у виборі рухової активності і тенденцій їх використання в програмах фізичної рекреації з організованим контингентом в умовах закладів вищої освіти (ЗВО).

Дисертаційну роботу виконано відповідно до Зведеного плану НДР у сфері фізичної культури і спорту Міністерства України у справах, сім'ї, молоді та спорту на 2011–2015 роки за темою 3.9 «Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу та рекреації» (номер державної реєстрації 0111U001735) та згідно з Планом наукової роботи НУФВСУ на 2016–2020 роки за темою кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації 3.15 «Теоретико-

методологічні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення» (номер держреєстрації 0116U001630).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 16 наукових працях, з яких 5 статей представлено у фахових виданнях України, з них 4 статті у виданнях, віднесених до міжнародної наукометричної бази. За матеріалами дослідження опубліковано 10 праць апробаційного характеру та 1, яка додатково відображає результати дослідження.

Результати дисертаційного дослідження пройшли апробацію на міжнародних і всеукраїнських конференціях, у різних вищих закладах освіти України. Вивчення публікацій за темою дисертації свідчить про те, що в опублікованих працях автора у повній мірі висвітлено результати дисертаційного дослідження.

Автором належним чином визначено мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, яким відповідають адекватно підібрані методи науково-педагогічного пошуку, що уможливили наукове обґрунтування теоретичних положень. Предмет, мета, завдання дослідження вдало визначають процес наукового пошуку, який послідовно здійснив дисертант з урахуванням того, що зроблено іншими дослідниками у вирішенні означеної проблеми. Обґрунтованість наведених у дисертації положень, висновків, рекомендацій зумовлена тим, що здобувач адекватно використав різноманітні сучасні методи наукових досліджень.

Дисертація характеризується глибоким розкриттям досліджуваної проблеми, самостійністю у підходах до їх висвітлення, ґрунтовною практичною перевіркою отриманих результатів, їх суттєвою теоретичною і практичною значущістю.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що:

– уперше науково обґрунтовано та розроблено програму фізичної рекреації студентської молоді з вадами слуху з урахуванням рівня фізичного, психоемоційного станів та структури їхніх оздоровчо-рекреаційних потреб, яка базується на оздоровчо-рекреаційній діяльності та включає диференційовані методи рухової активності, що передбачають функціональну взаємодію таких структурних елементів: мети, завдань, умов, принципів, етапів реалізації, методів контролю та критеріїв ефективності, єдність яких надає програмі цілісності та завершеності;

– уперше визначено та обґрунтовано чинники (соціально-педагогічні, особистісні і біологічні), які обумовили необхідність підвищення рівня залучення студентської молоді з вадами слуху до оздоровчо-рекреаційної рухової активності та стали базисом для розробки програми занять фізичною рекреацією для даного контингенту в умовах закладу вищої освіти.

Практична значущість роботи полягає в можливості широкого застосування її теоретичних положень, методичних розробок та практичних рекомендацій у процесі організації занять фізичною рекреацією студентської молоді з вадами слуху, а також може слугувати прикладом для побудови інших програм, проектів з аналогічними цілями. Фактичний матеріал, представлений у роботі, і зроблені на його основі узагальнення, висновки та рекомендації дозволили вдосконалити процес фізичної рекреації студентської молоді з вадами слуху в умовах ЗВО. Впровадження спеціально розробленої програми фізичної рекреації сприяло підвищенню рівня соціальної інтеграції, збільшенню рухової активності студентів, покращенню здоров'я, відновленню психоемоційного стану та залученню студентів до систематичної оздоровчо-рекреаційної рухової активності у вільний час. Позитивний ефект засвідчено відповідними актами (Полтавський інститут економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» та Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт»). Результати дисертаційного дослідження впроваджені у навчальний процес, зокрема доповнено навчально-методичні матеріали з

дисциплін «Рекреаційні технології» (Національний університет фізичного виховання і спорту України); «Види оздоровчо-рекреаційної рухової активності» та «Адаптивна рухова рекреація» (Полтавський інститут економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»); «Рекреаційні технології» (Київський університет Бориса Грінченка). Упровадження підтверджено відповідними актами.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (290 найменувань), 14 додатків. Загальний обсяг роботи становить 288 сторінки. Дисертація містить 44 таблиці та 19 рисунків.

У *вступі* обґрунтовано актуальність проблеми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження; вказано етапи його організації та використані методи; розкрито наукову новизну та практичну значущість роботи; показано особистий внесок автора у спільно опубліковані наукові праці, окреслено сферу апробації результатів дослідження, зазначено кількість публікацій, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі *«Теоретико-методичні засади побудови оздоровчо-рекреаційних програм студентської молоді з вадами слуху»* розкрито та конкретизовано об'єкт дослідження, проведено аналіз літературних джерел з питань характеристики адаптивної фізичної рекреації осіб з інвалідністю; визначено стан оздоровчо-рекреаційної рухової активності у системі адаптивного фізичного виховання студентів з вадами слуху; охарактеризовано основні теоретико-методичні особливості оздоровчо-рекреаційної діяльності студентської молоді з вадами слуху; конкретизовано зарубіжний досвід організації рекреаційної діяльності молоді з вадами слуху; здійснено аналіз сучасних підходів до розробки оздоровчо-рекреаційних занять студентської молоді з вадами слуху.

У другому розділі дисертації *«Методи та організація дослідження»* конкретизовано використання сукупності методів дослідження, обґрунтовано

доцільність їх застосування, подано відомості про контингент досліджуваних та етапи дослідження. Під час виконання дисертаційного дослідження автором використано методи теоретичного аналізу науково-методичної літератури, соціологічні, педагогічні, медико-біологічні методи дослідження, методи оцінки рівня фізичного здоров'я, психодіагностичні методи дослідження, метод оцінки рухової активності та методи математичної статистики.

У третьому розділі *«Характеристика мотиваційної сфери, ціннісних орієнтацій, рівня рухової активності, показників фізичного та психоемоційного станів студентської молоді з вадами слуху»*. З метою визначення особливостей мотивації студентської молоді з вадами слуху до занять фізичною рекреацією автором проведено анкетування даного контингенту та здійснено порівняльний аналіз; проведено дослідження ціннісних орієнтацій студентської молоді; визначено структуру та рівень рухової активності та проведено аналіз показників фізичного та психоемоційного станів студентів з вадами слуху.

У четвертому розділі *«Обґрунтування та розробка програми фізичної рекреації студентської молоді з вадами слуху в умовах закладу вищої освіти та оцінювання її ефективності»* автором визначено та обґрунтовано чинники (соціально-педагогічні, особистісні і біологічні), які обумовили необхідність підвищення рівня залучення студентської молоді з вадами слуху до оздоровчо-рекреаційної рухової активності та стали базисом для розробки програми занять фізичною рекреацією студентської молоді з вадами слуху також проведено експертну оцінку.

Дисертантом обґрунтовано й розкрито зміст і структуру програми фізичної рекреації студентської молоді з вадами слуху, яка базується на визначених чинниках та враховує мету, завдання, принципи, організаційні і соціально-педагогічні умови, етапи реалізації програми, форми, засоби, методи, а також систему контролю за результатами її застосування та критерії ефективності. Програма, спрямована на підвищення рівня рухової

активності, відновлення психоемоційного стану після навчальних занять, залучення студентів до регулярної рухової активності; їх соціалізацію; формування позитивного ставлення до занять фізичною рекреацією та організацію змістовного дозвілля студентської молоді, яка реалізовувалась на етапах впровадження: діагностичному, організаційному, методичному, корекційному, єдність яких надає програмі цілісності і завершеності. Визначено ефективність програми фізичної рекреації студентської молоді з вадами слуху. Проведені дослідження в рамках порівняльного послідовного педагогічного експерименту дозволили автору визначити спектр позитивного впливу розробленої програми з фізичної рекреації студентської молоді з вадами слуху, а саме виявити особливості динаміки показників фізичного та психоемоційного станів, збільшення обсягу рухової активності, організацію раціонального дозвілля та активного відпочинку, що сприяє їх соціальній інтеграції.

У п'ятому розділі *«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»* проведено узагальнення теоретичного аналізу та експериментальних даних, сформовано основні результати дисертаційного дослідження, розкрито практичну та теоретичну значущість проведеної роботи. Зіставлені наукові дані, які отримала автор, із наявними в наукових і методичних джерелах. У ході дослідження було отримано та висвітлено три групи даних: ті, що підтверджують, ті, що доповнюють наявні розробки, та абсолютно нові результати з представленої проблеми дослідження.

У *висновках* відображено основні наукові досягнення виконаного дослідження. Висновки сформульовані у вигляді узагальнюючих і конкретних положень і свідчать про вирішення поставлених завдань.

В цілому, щодо змісту дисертаційної роботи, слід відзначити її чітку, логічну побудову, яка повністю відображає шляхи досягнення сформульованої автором мети і виконання поставлених завдань.

Автореферат відповідає змісту дисертації і відображує головні положення роботи.

Зауваження та дискусійні питання щодо змісту дисертації:

1. В актуальності роботи необхідно було систематизувати матеріал, чіткіше розставити пріоритети при виборі напряму дослідження.
2. Дисертантом проведено ретельний аналіз літературних джерел, однак, використання їх в окремих випадках, зводилося не стільки до аналітичного аналізу і виявлення протиріч або підходів, скільки до механічного цитування або констатації фактів.
3. Авторка іноді надмірно деталізує описання достатньо відомих методів.
4. У третьому розділі дисертаційної роботи автором визначені співвідношення рівнів добової рухової активності студентської молоді з вадами слуху. Виникає питання, як отримані співвідносяться з аналогічними результатами досліджень інших фахівців, які займаються проблемами практично здорових студентів?
5. При аналізі самооцінки рівня розвитку особистості здобувач використовував коефіцієнт Спірмена. Виникає питання чому віддано перевагу даного коефіцієнту?
6. Висновок до третього розділу надмірно деталізовано. Його доцільно було б уявити в більш лаконічному вигляді.
7. В четвертому розділі дисертаційної роботи при визначенні видів рухової активності для студентської молоді з вадами слуху, доцільно було б види оздоровчої гімнастики диференціювати.

Наведені зауваження і дискусійні питання не принципові, оскільки не впливають на одержані результати і висновки, а отже не знижують рівня проведених досліджень та загальної оцінки дисертаційної роботи.

Висновок. Все вищевикладене дозволяє вважати, що за актуальністю, обсягом, методичним рівнем, новизною і науково-практичною значимістю одержаних результатів робота Орхівської Анни Сергіївни «Побудова програм з фізичної рекреації студентської молоді з вадами слуху» відповідає вимогам п.11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння

вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,

доцент кафедри фізичного виховання

Київського національного економічного

університету імені В. Гетьмана

О.А. Мартинюк

Відгук отримано 31.10.2018 р.

МБМ